

Edice: Český jazyk

Editor: PaedDr. Zdeněk Topil

Český jazyk pro 2. stupeň obsahuje tyto díly:

- Český jazyk 6 (učebnice, pracovní sešit)
- Český jazyk 7 (učebnice, pracovní sešit)
- Český jazyk 8 (učebnice, pracovní sešit)
- Český jazyk 9 (učebnice, pracovní sešit)

Český jazyk pro 1. stupeň obsahuje tyto díly:

- Český jazyk 2 (učebnice, 2 pracovní sešity)
- Český jazyk 3 (učebnice, 2 pracovní sešity)
- Český jazyk 4 (učebnice, 2 pracovní sešity)
- Český jazyk 5 (učebnice, 2 pracovní sešity)

Aplikace Zatracená čeština pro iPad a Windows 10 (2.–8. ročník)

”Schválilo MŠMT čj. MSMT-9385/2018 dne 19. července 2018 k zařazení do seznamu učebnic pro základní vzdělávání jako součást ucelené řady učebnic pro vzdělávací obor Český jazyk a literatura, 6. – 9. ročník, s dobou platnosti šesti let.”

© PaedDr. Zdeněk Topil, PhDr. Vladimíra Bičíková, Ph.D., Mgr. František Šafránek, 1999, 2018

Illustrations © Arna Juračková, 1999

Lektorovali: Mgr. Milan Polák, Ph.D., PhDr. Jitka Dršatová, Ph.D., Mgr. Jitka Kalčíková

4. upravené vydání, 2018

Jak zacházet s učebnicí a pracovním sešitem:

1. **Pravá a levá stránka** v učebnici tvoří vždy jeden celek; vlevo jsou teoretická poučení a vpravo jim odpovídající cvičení. Obě stránky je tedy třeba probírat souběžně. Pro práci s učebnicí **můžete používat fólii**.
2. Učebnice nabízí jen základní typy **cvičení**. Další materiál k procvičování naleznete v pracovním sešitě. Cvičení jsou značena písmeny abecedy; navazuje-li na učebnici stejný typ cvičení v pracovním sešitě, je k písmenu připojena číslice (příklad: cvičení v učebnici je označeno a1) – znamená to, že v pracovním sešitě je stejný typ cvičení a je popsán a2). Pracovní sešit dále nabízí v závěru jednotlivých kapitol systém kontrolních cvičení, která shrnují poznatky z právě probrané látky.
3. Části věnované **opakování** a procvičení učiva z předchozích ročníků naleznete pod nadpisem „Opakujeme“. V učebnici jsou vytištěny šedou barvou.
4. Ve slohové části se objevuje znaménko →. Odkazuje k navazujícímu cvičení v pracovním sešitě, případně z pracovního sešitu zpět do učebnice.

ISBN 978-80-7311-175-5

SKLADEBNÍ DVOJICE

13 Větné členy se spojují do **skladebních dvojic**. Slova, která spolu tvoří skladební dvojici, poznáme **otázkou**: jedním z nich se můžeme zeptat tak, že si druhým odpovíme.

Nejdůležitější skladební dvojici tvoří podmět a přísudek. Představte si je ve větě jako rodiče:

Příklad: Auto = zastavilo.

otázka	odpověď	skladeb. dvojice
Kdo, co zastavilo? Co se říká o autu?	Auto. Zastavilo.	auto zastavilo auto zastavilo

Grafické znázornění věty:

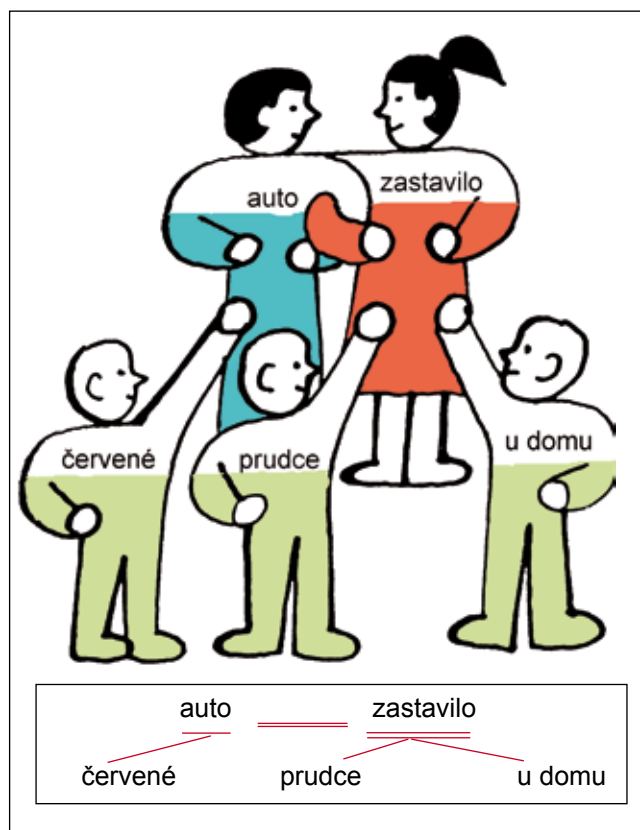

Podmět a přísudek mohou být rozvíjeni dalšími, tzv. **rozvíjecími větnými členy**. Na našem obrázku jsme je znázornili jako děti.

Červené auto prudce zastavilo u domu.

otázka:	odpověď:	skladeb. dvojice:
Kdo, co zastavilo? Co se říká o autu?	Auto. Zastavilo.	auto zastavilo auto zastavilo
Jaké auto? Jak zastavilo?	Červené. Prudce.	červené auto prudce zastavilo
Kde zastavilo?	U domu.	zastavilo u domu

Grafické znázornění věty:

Cvičení 13:

- a) Doplňte rozvíjející větné členy do připravených skladebních dvojic tak, aby odpovídaly na dané otázky.

kočka ————— si hrála

Jaká kočka? *Jak si hrála?* *Kde si hrála?*

.....

Petra ————— psala

Kdy psala? *Komu, čemu psala?* *Koho, co psala?*

.....

vonělo ————— jídlo

Odkud vonělo? *Jak vonělo?* *Jaké jídlo?*

.....

- b) Tvořte věty, které by odpovídaly připraveným grafickým znázorněním.

————— vypravuje

Kdy vypravuje? *Komu, čemu vypravuje?* *Koho, co vypravuje?*

.....

————— —————

.....

TVAROSLOVÍ

SLOVNÍ DRUHY

Podstatná jména	názvy osob, zvířat, věcí, vlastností, dějů a vztahů (<i>pán, pes, bouda, hloupost, lyžování, láska</i>)	skloňují se	slova ohebná	plnovýznamová slova
Přídavná jména	vlastnosti osob, zvířat, věcí nebo jevů označených podstatnými jmény (<i>mladý, zelený, divoký,...</i>)			
Zájmena	zastupují podstatná a přídavná jména nebo na ně ukazují (<i>já, ty, on, ..., ten, ta, to,...</i>)			
Číslovky	slova číselného významu (vyjadřují počet, pořadí, ...) (<i>jedna, sto, mnoho, první</i>)			
Slovesa	vyjadřují děj (činnost, stav, změnu stavu). (<i>žehlí, nakupuje, leží, vdává se, naučí se</i>)	časují se		
Příslovce	vyjadřují bližší okolnosti dějů, vlastností, někdy i předmětů (<i>rychle, lehce, vlevo, zítra</i>)	slova neohebná	gramatická slova	
Předložky	vyjadřují bližší okolnosti , ale až ve spojení se jménem (<i>s, se, z, ze, ve, k, ke, do, na, od, nad, pod, bez...</i>)			
Spojky	spojují větné členy nebo věty (<i>a, i, nebo, ani, že, ...</i>)			
Částice	uvozují některé věty, naznačují jejich druh nebo vyjadřují postoj mluvčího k jejich obsahu (<i>ať, kéž, nechtě</i>)			
Citoslovce	vyjadřují hlasy , zvuky, pocity, nálady (<i>haf, vrkú, au, brr</i>)			

Opakujeme:

- a) Určujte slovní druhy. Nadepište nad ně číslice, nebo si z papíru vyrobte lístky s čísly a ke každému slovu podle pokynů učitele zvedněte ten správný.

1 3 5 1 7 1

Ferdovi se zajiskřilo radostí v očích. A teď ho potrestám! řekl si. Zavolal na pavouka, který měl vedle na keři pavučinu, zašeptal mu něco a za chvíli se objevil věhlasný provazník mistr pavouk s tlustými provazy. Stačí? ptal se. Stačí, odpověděl Ferda, vzal provazy a rychle přivázal hlemýždě k šípkovému keři, aby mu neutekl. Nyní hupky, šupky, dupky, rozhodil svůj raneček, vytáhl sekerku a pilku, kladívko a hřebíky. Stavebního materiálu měl dost. Vzal stéblo trávy, točil, točil, točil... a už měl jedno kolečko. Vzal druhé stéblo, točil, točil, točil... a už měl druhé kolečko. Na co jiného kolečka, než na kočárek? Našel půlku lískového oříšku, v tom bude sedět, jen co si udělá pěkné sedátko z mechu. Dole navrtal šípkovým trnem dírky a nasadil tam kola. Dvě dírky navrtal také vpředu a nastrčil oje. Do kočárku zapřáhl hlemýždě. Pak si udělal bič, odvázal provazy od šípku, naložil svůj raneček a bičem prásk! prásk! do hlemýždě. Nu, to vám udělal v takové rychlosti, že by to očima nedovedla včela sledovat.

(Podle O. Sekory)

Otázky a úkoly:

1. Ferda vám asi připadá trochu krutý, když si zapřáhne hlemýždě. Zkuste tedy vypátrat, jaký měl k tomu důvod?
2. Pokuste se pojmenovat některé Ferdovy vlastnosti.
3. Vypište, jaké pomůcky a jaký materiál použil Ferda při stavbě kočárku.
4. Protože Ferda použil přírodní materiál, můžeme říci, že se právě k přírodě chová šetrně. Víte, jak se cizím slovem nazývá ochrana životního prostředí?

OBSAH

OBECNÁ POUČENÍ O JAZYCE

Národní jazyk	4
Práce s jazykovými příručkami	6

HLÁSKOSLOVÍ

Slovo – slabika – hláska	8
Samohlásky (a dvojhásky), souhlásky	10
Spodoba znělosti	12
Slovní přízvuk	14
Zvuková stránka věty	16

SKLADBA

Věta jednoduchá	18
Větný člen	18
Podmět	22
Přísudek	24
Shoda přísudku s podmětem	24
Skladební dvojice	28
Větný člen řídicí a závislý, holý a rozvitý	34
Rozvíjející větné členy	36
Souvětí	40
Věta hlavní a vedlejší	42

TVAROSLOVÍ

Slovní druhy	48
Podstatná jména	50
Podstatná jména konkrétní a abstraktní, hromadná, pomnožná a látková	52
Dvojné číslo	54
Přídavná jména	56
Jmenné tvary přídavných jmen	60
Stupňování přídavných jmen	62
Zájmena	64
Zájmenné skloňování	66
Číslovky	72
Slovesa	74
Podmiňovací způsob	76

SLOH

Popis děje	80
Vypravování	86
Přímá řeč	96
Blahopřání	98
Popis	100
Prostý popis	100
Popis osoby (vnější charakteristika)	104
Výpisky	108
Oznámení a zpráva	110
Dopis	112
Osobní (soukromý) dopis	112
Neosobní (úřední) dopis	116

Co jsme se naučili	118
--------------------------	-----

ČESKÝ JAZYK 6

Zdeněk Topil, Vladimíra Bičíková, František Šafránek

Ilustrace: akademická malířka Arna Juračková

Vydalo nakladatelství TOBIÁŠ, s.r.o., B. Kobzinové 3119, Havlíčkův Brod, 58001

www.tobias-ucebnice.cz

jako svou publikaci č. 212, 4. upravené vydání, 2018

Tisk: Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

ISBN 978-80-7311-175-5